



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

12. siječnja 2017. *

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Europsko tržište fosfata za prehranu životinja – Dodjela prodajnih kvota, usklađivanje cijena i uvjeta prodaje te razmjena osjetljivih poslovnih podataka – Povlačenje žalitelja iz postupka nagodbe – Neograničena nadležnost – Zaštita legitimnih očekivanja i jednakog postupanja – Razumno trajanje postupka“

U predmetu C-411/15 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. srpnja 2015.,

Timab Industries, sa sjedištem u Dinardu (Francuska), koji zastupa N. Lenoir, *avocate au barreau de Paris*,

Cie financière et de participations Roullier (CFPR), sa sjedištem u Saint-Malou (Francuska), koji zastupa N. Lenoir, *avocate au barreau de Paris*,

žalitelji,

a druga stranka postupka je:

Europska komisija, koju zastupaju C. Giolito i B. Mongin, u svojstvu agenata, uz asistenciju N. Coutrelis, *avocate au barreau de Paris*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tuženik u prvom stupnju,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: M. Berger (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, E. Levits i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 28. srpnja 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: francuski.

Presudu

- 1 Svojom žalbom žalitelji Timab Industries (u daljnjem tekstu: Timab) i Cie financière et de participations Roullier (CFPR) zahtijevaju, kao glavni zahtjev, ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 20. svibnja 2015., Timab Industries i CFPR/Komisija (T-456/10, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2015:296), kojom je on odbio njihovu tužbu za poništenje Odluke Komisije C (2010) 5001 *final* od 20. srpnja 2010. o postupku primjene članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/38866 – Fosfati za prehranu životinja) (u daljnjem tekstu: pobijana odluka) te vraćanje predmeta Općem sudu radi odgovarajućeg smanjenja iznosa novčane kazne koja im je izrečena. Podredno zahtijevaju da se utvrdi da je Opći sud povrijedio njihovo pravo na pošteno suđenje zbog nerazumno dugog trajanja sudskog postupka.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

- 2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) predviđa u članku 7. stavku 1.:

„Kada Komisija, postupajući po pritužbi ili po službenoj dužnosti, utvrdi da postoji povreda članka [101.] ili članka [102.] Ugovora, može odlukom zahtijevati od poduzetnika i udruženja poduzetnika da takvu povredu otklone. U tu svrhu, Komisija im može odrediti mjere i uvjete – mjere praćenja poslovanja ili strukturne mjere koje su proporcionalne počinjenoj povredi propisa i koje su neophodne kako bi se povreda uspješno otklonila. [...]”

- 3 U skladu s člankom 23. stavcima 2. i 3. te uredbe:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101.] ili članka [102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.”

Uredba (EZ) br. 773/2004

- 4 Tijekom 2008. postupak nagodbe uspostavljen je Uredbom Komisije (EZ) br. 622/2008 od 30. lipnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 773/2004 o provođenju postupaka nagodbe u kartelnim predmetima (SL 2008., L 171, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 243.). Detaljna pravila za primjenu te uredbe pojašnjena su u Obavijesti Komisije od 2. srpnja 2008. o vođenju postupaka nagodbe s ciljem donošenja odluka u skladu s člancima 7. i 23. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 u kartelnim predmetima (SL 2008., C 167, str. 1.; u daljnjem tekstu: Obavijest o nagodbi).

- 5 Uredba Komisije (EZ) br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o postupcima koje Komisija vodi na temelju članaka [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2004., L 123, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 298.), kako je izmijenjena Uredbom br. 622/2008 (u daljnjem tekstu: Uredba br. 773/2004), u članku 10.a, naslovljenom „Postupak nagodbe u kartelnim predmetima”, propisuje:

„1. Nakon pokretanja postupka na temelju članka 11. stavka 6. Uredbe [...] br. 1/2003, Komisija može odrediti rok u kojem se stranke mogu pismeno očitovati da su spremne sudjelovati u razgovorima o uvjetima nagodbe s ciljem mogućeg predlaganja ponuda za nagodbu. Komisija nije obvezna u obzir uzeti odgovore koje zaprimi nakon isteka tog roka.

[...]

2. Komisija može stranke koje sudjeluju u razgovorima o uvjetima nagodbe obavijestiti o:

- (a) primjedbama na postupanje koje namjerava podići protiv njih;
- (b) dokaze koje je koristila kako bi utvrdila najavljene primjedbe;
- (c) inačicama bez poslovnih tajni svih dokumenata za koje je osiguran uvid u spisu navedenih predmeta u bilo koje vrijeme, ako je zahtjev stranke opravdan kako bi stranka mogla utvrditi svoj položaj u kartelu u odnosu na vrijeme u kojem je u njemu sudjelovala ili drugim vidovima njezinog sudjelovanja u kartelu; i
- (d) visini mogućih kazni.

[...]

Ako razgovori o uvjetima nagodbe napreduju, Komisija može utvrditi rok u kojem se stranke mogu obvezati da će u skladu s postupkom nagodbe dostaviti ponude za nagodbu koje odražavaju rezultate razgovora o uvjetima nagodbe i kojima stranke priznaju sudjelovanje u kršenju članka [101. UFEU-a] kao i svoju odgovornost. Prije nego što Komisija odredi rok za podnošenje ponuda za nagodbu, stranke protiv kojih se vodi postupak ostvaruju pravo na otkrivanje informacija iz članka 10.a stavka 2., prvog podstavka, na zahtjev i u valjanom roku. Komisija nije obvezna uzeti u obzir prijedloge za nagodbu primljene nakon isteka tog roka.

3. Kada obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koja se dostavlja strankama odražava sadržaj ponuda za nagodbu stranaka, pisani odgovor na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji šalju stranke u postupku, mora, u okviru roka koji je zadala Komisija, potvrditi da obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koja im je upućena, odražava sadržaj njihovih ponuda za nagodbu. Komisija tada može nastaviti s donošenjem Odluke na temelju članka 7. i članka 23. Uredbe [...] br. 1/2003 nakon savjetovanja sa Savjetodavnim odborom za ograničavajuća djelovanja i vladajuće položaje na temelju članka 14. Uredbe [...] br. 1/2003.

4. Komisija može odlučiti u bilo kojem trenutku tijekom postupka posve prekinuti razgovore o uvjetima nagodbe u određenom predmetu ili u odnosu na jednu ili više uključenih stranka, ako smatra da učinkovitost u postupku nije vjerojatno ostvariva.”

Obavijest o nagodbi

6 U skladu s točkom 1. Obavijesti o nagodbi:

„Ova obavijest utvrđuje okvir koji omogućuje nagrađivanje suradnje u postupcima pokrenutima s ciljem primjene članka [101. UFEU-a] na kartelne predmete. [...] Suradnja predviđena ovom obaviješću razlikuje se od dobrovoljnog pružanja dokaza koji imaju za cilj pokretanje ili ubrzavanje Komisijine istrage, koja je obuhvaćena Obaviješću Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju njihova iznosa u predmetima koji se odnose na zabranjene sporazume [...] Ako je suradnja koju pruža poduzetnik obuhvaćena objema obavijestima Komisije, ona se može nagraditi dvostruko.”

7 Dio 2.1. te obavijesti, naslovljen „Otvaranje postupka i istražna faza u svrhu nagodbe”, u svojoj točki 11. određuje:

„Ako Komisija smatra da valja istražiti žele li stranke započeti razgovore s ciljem postizanja nagodbe, ona im daje rok od barem dva tjedna, u skladu s člankom 10.a stavkom 1. i člankom 17. stavkom 3. Uredbe [...] br. 773/2004, kako bi u pisanom obliku izjavile žele li sudjelovati u razgovorima s ciljem postizanja nagodbe kako bi naknadno, prema potrebi, podnijele prijedloge nagodbe. Ta izjava ni na koji način ne znači da stranke priznaju sudjelovanje u bilo kakvoj povredi niti da za nju preuzimaju odgovornost.”

8 Točke 15. do 17. i 19. Obavijesti o nagodbi, koje se nalaze u njezinu dijelu 2.2., naslovljenom „Pokretanje postupka nagodbe: razgovori s ciljem postizanja nagodbe”, predviđaju:

„15. Komisija ima marginu prosudbe prilikom određivanja prilike za vođenje bilateralnih razgovora sa svakim poduzetnikom s ciljem postizanja nagodbe i njihovog ritma. U skladu s člankom 10.a stavkom 2. Uredbe [...] br. 773/2004, riječ je, među ostalim, o određivanju, s obzirom na ukupno ostvaren napredak tijekom postupka nagodbe, redoslijeda i ritma bilateralnih razgovora s ciljem nagodbe te trenutaka priopćavanja informacija strankama, uključujući dokaze iz Komisijina spisa korištene u prilog planiranim prigovorima kao i mogućeg iznosa kazne. Te će se informacija priopćavati prema potrebi, usporedo s napretkom razgovora s ciljem postizanja nagodbe.

16. Rano priopćavanje tih informacija u okviru razgovora s ciljem postizanja nagodbe u skladu s člankom 10.a stavkom 2. [...] Uredbe [...] br. 773/2004 omogućit će strankama upoznavanje s bitnim elementima uzetima u obzir u tom stadiju, poput navodnih činjenica, njihove kvalifikacije, težine i trajanja navodnog zabranjenog sporazuma, pripisivanja odgovornosti, procjene raspona vjerojatnih kazni te dokaznih elemenata upotrijebljenih u prilog mogućim prigovorima. Taj mehanizam omogućit će strankama iznošenje stajališta o prigovorima koji bi se protiv njih mogli istaknuti i odluku, na temelju informacija, o tome hoće li sklopiti nagodbu. [...]

17. Ako napredak razgovora s ciljem postizanja nagodbe dovede do zajedničke ocjene opsega eventualnih prigovora i procjene vjerojatnog raspona kazni koje će Komisija izreći i ako ona s obzirom na ukupno ostvaren napredak *a priori* ocijeni da će taj postupak biti učinkovitiji, ona može odobriti rok od barem 15 radnih dana kako bi omogućila poduzetniku o kojem je riječ da podnese konačan prijedlog nagodbe [...]

[...]

19. Ako stranke o kojima je riječ ne podnesu prijedlog nagodbe, postupak koji vodi do konačne odluke u njihovu će slučaju poštovati opće odredbe [...], umjesto onih koje uređuju postupak nagodbe.”

9 Dio 2.3. Obavijesti o nagodbi, naslovljen „Prijedlozi nagodbe”, u točki 20. predviđa da stranke koje odaberu postupak nagodbe moraju podnijeti formalni zahtjev za nagodbu u obliku prijedloga nagodbe. Taj prijedlog mora sadržavati, među ostalim, jasnu i nedvosmislenu izjavu stranaka kojom priznaju svoju odgovornost u povredi kao i njihovu potvrdu da ne namjeravaju zahtijevati pristup spisu ili svoje novo saslušanje na raspravi, osim ako obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i Komisijina odluka ne odražavaju njihov prijedlog nagodbe.

10 U skladu s točkom 21. Obavijesti o nagodbi, koja se također nalazi u navedenom dijelu 2.3.:

„Priznanje odgovornosti i potvrde koje daju stranke s ciljem postizanja nagodbe izraz su njihovog obvezivanja na suradnju u brzom rješavanju predmeta u postupku nagodbe. Ipak, ta priznanja i potvrde podvrgnuti su Komisijinu prihvatanju prijedloga nagodbe koji podnesu stranke, među ostalim, u pogledu najvećeg predviđenog iznosa kazne.”

11 Dio 2.4. te obavijesti, naslovljen „Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i odgovor”, u točkama 23., 24. i 26. propisuje:

„23. U skladu s člankom 10. stavkom 1. Uredbe [...] br. 773/2004, dostava u pisanom obliku obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku svakoj od stranaka protiv koje su iznesene primjedbe obvezna je pripremna etapa prije donošenja bilo kakve konačne odluke. Zbog toga će Komisija izdati obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i u okviru postupka nagodbe.

24. Kako bi se zajamčilo učinkovito ostvarivanje prava obrane, Komisija prije donošenja konačne odluke mora saslušati stajalište stranaka o primjedbama iznesenima u odnosu na njih te o dokaznim elementima podnesenima u prilog i o njima voditi računa, izmjenom svoje preliminarne analize, ako je to potrebno. Komisija mora moći ne samo prihvatiti ili odbiti relevantne argumente stranaka iznesene tijekom upravnog postupka nego i provesti vlastitu analizu elemenata koje su one istaknule, bilo radi napuštanja primjedaba za koje se pokaže da su neutemeljene bilo radi uređivanja i dopune, kako činjenično tako i pravno, svoje argumentacije primjedaba koje iznosi.

[...]

26. Ako obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku odražava prijedloge nagodbe poduzetnika o kojima je riječ, potonji na nju moraju odgovoriti u roku [...] koji odredi Komisija, [...] jednostavno potvrđujući (nedvosmisleno) da obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku odgovara sadržaju njihovih prijedloga nagodbe i da stoga njihova obveza da će slijediti postupak nagodbe nije dovedena u pitanje. [...]

12 Dio 2.5. Obavijesti o nagodbi, naslovljen „Odluka Komisije i nagrađivanje na ime nagodbe”, u točkama 28., 30., 32. i 33. propisuje:

„28. Jednom kada stranke u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku potvrde svoju obvezu postizanja nagodbe, Uredba [...] br. 773/2004 Komisiji dopušta da bez bilo kakvog drugog postupovnog akta donese konačnu odluku na temelju članka 7. i/ili 23. Uredbe [...] br. 1/2003 [...] Iz toga, među ostalim, proizlazi da stranke ne mogu zahtijevati svoje saslušanje ni pristup spisu jednom kada njihovi prijedlozi nagodbe budu odraženi u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku [...]

[...]

30. Konačan iznos kazne u određenom slučaju utvrđuje se u odluci kojom se utvrđuje povreda u skladu s člankom 7. i izriče kazna u skladu s člankom 23. Uredbe [...] br. 1/2003.

[...]

32. Ako Komisija odluči stranku nagraditi zbog nagodbe sklopljene u skladu s ovom obaviješću, ona će za 10% smanjiti iznos kazne koju treba izreći, nakon primjene granice od 10% predviđene Smjernicama o metodi za utvrđivanje kazni koje se izriču u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe [...] br. 1/2003 [...]
33. Ako su poduzetnici koji su zatražili primjenu mjera pokajničkog programa stranke postupka koji je doveo do nagodbe, smanjenje kazne koje im je odobreno na ime nagodbe dodat će se iznosu nagrade dodijeljene na ime pokajničkog programa.”

Smjernice iz 2006.

- 13 Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se izriču u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) utvrđuju metodologiju koju Komisija primjenjuje za određivanje kazne koju treba izreći poduzetnicima i udruženjima poduzetnika kad namjerno ili nepažnjom počine povredu odredaba članaka 101. i 102. UFEU-a.
- 14 U skladu s točkama 10. i 11. Smjernica iz 2006.:
- „10. Kao prvo, Komisija određuje osnovni iznos za svakog poduzetnika ili udruženje poduzetnika.
11. Kao drugo, ona može prilagoditi taj osnovni iznos, njegovim povećanjem ili smanjenjem [...]”
- 15 Točka 27. Smjernica iz 2006., koja se nalazi u njihovu dijelu 2., naslovljenom „Prilagodbe osnovnog iznosa”, propisuje:
- „Prilikom određivanja kazne Komisija može uzeti u obzir okolnosti koje dovode do povećanja ili smanjenja osnovnog iznosa [...] Ona to čini na temelju sveobuhvatne ocjene, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti.”
- 16 Točka 29. Smjernica iz 2006., kojom započinje dio B tih smjernica, naslovljen „Olakotne okolnosti”, predviđa:
- „Osnovni se iznos može smanjiti ako Komisija utvrdi postojanje olakotnih okolnosti, kao što su:
- [...]
- ako je dotični poduzetnik stvarno surađivao s Komisijom u opsegu koji premašuje područje primjene obavijesti o primjeni pokajničkog programa
- te koji premašuje njegovu zakonsku obvezu suradnje;
- [...]”

Obavijest o primjeni pokajničkog programa

- 17 U skladu s točkama 20. do 23. Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3., u daljnjem tekstu: Obavijest o primjeni pokajničkog programa), koje se nalaze u dijelu B te obavijesti naslovljenom „Smanjenje iznosa kazne”:
- „20. Poduzetnici koji ne ispunjavaju uvjete predviđene odjeljkom A mogu ostvariti pogodnost smanjenja kazne koja bi u protivnome bila izrečena.
21. Kako bi ispunio uvjete potrebne za takvo smanjenje, poduzetnik mora dostaviti Komisiji dokaze o navodnoj povredi, sa znatnom dodanom vrijednošću u odnosu na dokaze koje Komisija već posjeduje, i mora prekinuti svoju upletenost u navodnu nezakonitu aktivnost najkasnije u trenutku podnošenja tih dokaza.
22. Pojam ‚dodane vrijednosti’ odnosi se na opseg u kojem dostavljeni dokazi jačaju, svojom naravi i/ili svojim stupnjem preciznosti, sposobnost Komisije da utvrdi činjenice o kojima je riječ. Pri toj ocjeni Komisija općenito smatra da pisani dokazi koji potječu iz vremena na koje se odnose činjenice imaju veću kvalitativnu vrijednost od dokaza koji su naknadno utvrđeni. Isto tako, općenito se smatra da su dokazi koji su izravno povezani s predmetnim činjenicama kvalitativno važniji od onih koji su samo neizravno povezani.
23. Komisija u svakoj konačnoj odluci donesenoj na kraju upravnog postupka određuje:
- jesu li dokazi koje je poduzetnik dostavio predstavljali znatnu dodanu vrijednost u odnosu na dokaze koje Komisija već posjeduje;
 - stupanj smanjenja koji se odobrava poduzetniku, s obzirom na kaznu koja bi u protivnome bila propisana:
 - Prvi poduzetnik koji ispunji uvjet iz točke 21.: smanjenje između 30 i 50%;
 - Drugi poduzetnik koji ispunji uvjet iz točke 21.: smanjenje između 20 i 30%;
 - Ostali poduzetnici koji ispune uvjet iz točke 21.: smanjenje do najviše 20%.

Kako bi se odredio stupanj smanjenja unutar svakog od ovih raspona, Komisija uzima u obzir vrijeme kada je dostavljen dokaz koji ispunjava uvjet iz točke 21. kao i opseg u kojem on predstavlja dodanu vrijednost. Može također uzeti u obzir i opseg i kontinuitet suradnje poduzetnika od datuma njegova doprinosa.

Nadalje, ako poduzetnik dostavi dokaze o činjenicama koje nisu bile poznate Komisiji, a koje imaju izravan utjecaj na težinu ili trajanje navodnog zabranjenog sporazuma, Komisija takve dodatne činjenice ne uzima u obzir prilikom određivanja novčane kazne koja će biti propisana poduzetniku koji je te dokaze podnio.”

Okolnosti spora

- 18 Okolnosti spora i sporna odluka, kako proizlaze iz točaka 1. do 28. pobijane presude, mogu se sažeti kako slijedi.
- 19 Timab, društvo kći grupe Roullier, u kojoj je društvo CFPR društvo holding, proizvodi i stavlja na tržište kemijske proizvode, tj. fosfate za prehranu životinja (u daljnjem tekstu: FPŽ).

- 20 Grupa Kemira bila je prva koja je obavijestila Komisiju u tajnom zabranjenom sporazumu u području FPŽ-a, zahtjevom od 28. studenoga 2003. za oslobađanje od kazne na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa. Taj se zahtjev odnosio na razdoblje od 1989. do 2003.
- 21 Informacije koje je pružila grupa Kemira omogućila je Komisiji da 10. i 11. veljače 2004. u Francuskoj i Belgiji provede istrage u prostorijama određenog broja poduzetnika koji djeluju u sektoru FPŽ-a, među ostalim, u prostorijama društva Timab.
- 22 Tri druga poduzetnika potom su podnijela zahtjeve za oslobađanje od kazni na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa.
- 23 Tako je 18. veljače 2004. društvo Tessenderlo Chemie NV podnijelo zahtjev koji je obuhvaćao cijelo razdoblje povrede, tj. razdoblje od 1969. do 2004.
- 24 Društvo Quimitécnica.com-Comércia e Indústria Química SA i njegovo društvo majka José de Mello SGPS SA 27. ožujka 2007. također su podnijeli zahtjev na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa.
- 25 Žalitelji su 14. listopada 2008. također podnijeli zahtjev za primjenu pokajničkog programa, koji je dopunjen 28. listopada 2009.
- 26 Komisija je dopisima od 19. veljače 2009. obavijestila stranke zabranjenog sporazuma, među kojima i društvo Timab, o pokretanju postupka za donošenje odluke na temelju poglavlja III. Uredbe br. 1/2003 te je odredila rok od dva tjedna kako bi im omogućila da je pisanim putem obavijeste jesu li spremne sudjelovati u razgovorima o uvjetima nagodbe u smislu članka 10.a Uredbe br. 773/2004.
- 27 Nakon nekoliko bilateralnih sastanaka između Komisije i predmetnih poduzetnika, među kojima i društva Timab, tijekom kojih je iznesen sadržaj prigovora kao i dokazi na kojima se oni temelje, Komisija je utvrdila raspon vjerojatnih kazni. Ta procjena, tj. raspon kazni od 41 do 44 milijuna eura za sudjelovanje društva Timab u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 31. prosinca 1978. do 10. veljače 2004., priopćen je potonjemu 16. rujna 2009.
- 28 Nakon toga Komisija je predmetnim društvima, uključujući društvo Timab, odredila rok za podnošenje formalnih prijedloga nagodbe, u skladu s člankom 10.a stavkom 2. Uredbe br. 773/2004. Sve su stranke zabranjenog sporazuma podnijele prijedloge nagodbe u roku koji im je bio određen, osim žaliteljâ, koji su se odlučili povući iz postupka nagodbe.
- 29 Komisija je 23. studenoga 2009. donijela ukupno šest obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, koje su, s jedne strane, upućene žaliteljima i, s druge strane, svakoj od stranaka zabranjenog sporazuma koja je prihvatila nagodbu.
- 30 Nakon što su imali pristup spisu i 2. veljače 2010. odgovorili na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, žalitelji su prisustvovali saslušanju koje je održano 24. veljače 2010.
- 31 Komisija je 20. srpnja 2010. donijela spornu odluku, u kojoj je utvrdila postojanje jedinstvene i trajne povrede iz članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u u sektoru FPŽ-a. Prema navodima Komisije, ta je jedinstvena i trajna povreda trajala od 16. rujna 1993. do 10. veljače 2004. i sastojala se od podjele velikog dijela europskog tržišta FPŽ-a dodjelom prodajnih kvota i klijenata strankama zabranjenog sporazuma i od usklađivanja cijena te, u mjeri u kojoj je to bilo potrebno, prodajnih uvjeta.
- 32 Iz pobijane odluke u biti proizlazi da je cilj izvornog sporazuma, sklopljenog u pisanom obliku 1969. između pet glavnih proizvođača FPŽ-a, bio riješiti situaciju prezasićenosti na europskom tržištu. Dogovori koji su bili sastavni dio zabranjenog sporazuma nazvani su „CEPA” (Centre d’étude des

phosphates alimentaires (Istraživački centar za fosfate za prehranu)). Kako bi se osiguralo funkcioniranje i trajnost zabranjenog sporazuma, na temelju njega sklopljeni su dodatni posebni sporazumi i drugi regionalni podsporazumi. Sudjelovanje francuskih proizvođača u CEPA-i potvrđeno je od 1970. Nakon reorganizacije koju su sudionici u zabranjenom sporazumu proveli u tri podsporazuma, oni su planirali početkom 90-ih povratak na jedinstvenu strukturu, „Super CEPA”, koja bi obuhvaćala, s jedne strane, pet država središnje Europe, tj. Belgiju, Njemačku, Nizozemsku, Austriju i Švicarsku i, s druge strane, Dansku, Irsku, Mađarsku, Poljsku, Finsku, Švedsku, Ujedinjenu Kraljevinu i Norvešku. Razgovori su se održavali na dvije razine: „središnji sastanci” ili sastanci „na europskoj razini” tijekom kojih su se donosile odluke o općoj politici te „stručni sastanci” na kojima su se održavali dublji razgovori na nacionalnoj ili regionalnoj razini, a vodile su ih stranke zabranjenog sporazuma koje su djelovale u određenoj državi ili regiji.

- 33 Što se konkretno tiče sudjelovanja žalitelja, iz sporne odluke proizlazi da je društvo Timab bilo uključeno u regionalni okvir „Super CEPA” kao i francuski dio zabranjenog sporazuma kad je počeo izvoziti velike količine FPŽ-a izvan Francuske. Društvo Timab počelo je sudjelovati u sporazumima Super CEPA-e u rujnu 1993. Nadalje, usporedo sa sastancima Super CEPA-e sudjelovalo je na sastancima o Francuskoj i onima o Španjolskoj.
- 34 Tako je, nakon što je u članku 1. sporne odluke utvrdila da su žalitelji počinili povredu iz članaka 101. UFEU-a i 53. Sporazuma o EGP-u u sektoru FPŽ-a, Komisija u skladu s člankom 2. te odluke društvu Timab i CFPR izrekla solidarno kaznu od 59 850 000 eura. Prilikom izračuna te kazne Komisija je primijenila Smjernice iz 2006.
- 35 Komisija je 20. srpnja 2010. također donijela Odluku C (2010) 5004 *final* o istom predmetu, adresati koje su bile stranke koje su pristale sudjelovati u postupku nagodbe i koje su podnijele prijedlog nagodbe.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 36 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 1. listopada 2010. društva Timab i CFPR podnijela su tužbu za poništenje sporne odluke i, podredno, poništenje članka 1. sporne odluke u dijelu u kojem je Komisija navela da su ona sudjelovala u djelovanjima povezanim s uvjetima prodaje i sustavom kompenzacije. U svakom slučaju, žalitelji su zatražili preinaku članka 2. sporne odluke i znatno smanjenje iznosa kazne koja im je solidarno izrečena.
- 37 Žalitelji su iznijeli nekoliko tužbenih razloga u prilog svojem zahtjevu za poništenje sporne odluke, koji se mogu kategorizirati u tri skupine. Prva skupina tih tužbenih razloga odnosila se na postupak nagodbe. Žalitelji su u biti prigovorili Komisiji da je na poduzetnika koji se povukao iz postupka nagodbe primijenila veću novčanu kaznu od najvećeg raspona koji je dogovoren tijekom razgovora o nagodbi.
- 38 Druga skupina tih tužbenih razloga odnosila se na određena djelovanja koja su činila elemente kartela o kojem je riječ, tj. mehanizam kompenzacije i uvjete prodaje. U okviru te druge skupine tužbenih razloga žalitelji su u biti smatrali da je Komisija pogrešno sva navodna djelovanja pripisala svim poduzetnicima, ne razlikujući različita razdoblja povrede i različita ponašanja. Komisija je tako žaliteljima uskratila pravo da učinkovito iznesu svoja očitovanja o neosnovanim prigovorima u pogledu sudjelovanja u nekim od tih djelovanja, odnosno o mehanizmu kompenzacije i usklađenom određivanju uvjeta prodaje.
- 39 Treća skupina tih tužbenih razloga odnosila se na nekoliko aspekata izračuna iznosa kazne. U okviru te treće skupine tužbenih razloga žalitelji su u biti kritizirali nekoliko aspekata iznosa novčane kazne ili pravila koja su primijenjena na taj iznos, navodeći povredu članka 23. Uredbe br. 1/2003, očitu pogrešku u ocjeni težine spornih djelovanja, očitu pogrešku u ocjeni olakotnih okolnosti,

neproporcionalno snižavanje smanjenja novčane kazne na temelju zahtjeva za primjenu pokajničkog programa i očitu pogrešku u ocjeni sposobnosti plaćanja. Nadalje, žalitelji su tvrdili da je Komisija povrijedila načela jednakog postupanja, individualizacije kazni i proporcionalnosti.

- 40 U prilog svojem podrednom zahtjevu za smanjenje iznosa kazne žalitelji su se prije svega pozvali na dva argumenta. Prvim argumentom u biti su zahtijevali smanjenje „stope težine”. Drugim su zahtijevali da im se odobri, uz smanjenje zbog njihove suradnje na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa, dodatno smanjenje kazne zbog njihove suradnje izvan okvira te obavijesti, uzimajući u obzir neosporavanje činjenica od 16. rujna 1993.
- 41 Opći sud pobijanom presudom u cijelosti je odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka pred Sudom

- 42 Društva Timab i CFPR od Suda zahtijevaju da:

- ukine pobijanu presudu;
- vrati predmet Općem sudu na ponovno suđenje radi odgovarajućeg smanjenja iznosa kazne;
- podredno, utvrdi da je Opći sud povrijedio pravo na pošteno suđenje zbog nerazumno dugog trajanja sudskog postupka i
- naloži Komisiji snošenje troškova.

- 43 Komisija od Suda zahtijeva da:

- odbije žalbu i
- naloži žaliteljima snošenje troškova.

Zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

- 44 Nakon objave mišljenja nezavisnog odvjetnika žalitelji su dopisom zaprimljenim u Sudu 1. rujna 2016. zatražili da se u skladu s člankom 83. Poslovnika Suda odredi ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

- 45 U prilog tom zahtjevu žalitelji u biti ističu da Sud nije dovoljno razjasnio, kao prvo, okolnosti u kojima su se oni povukli iz postupka nagodbe te stoga odnos između tog postupka i redovnog upravnog postupka i, kao drugo, opseg određenih žalbenih razloga. U tom smislu žalitelji smatraju, među ostalim, da za razliku od onoga što je nezavisni odvjetnik naveo u točkama 51. i 52. svojeg mišljenja oni nisu ni na koji način namjeravali u svoju korist zaobići postupak nagodbe i da za razliku od onoga što je nezavisni odvjetnik tvrdio u svojem mišljenju žalbeni razlozi ipak uključuju iskrivljavanje činjenica i dokaza.

- 46 Nadalje, oni smatraju da određeni pravni argumenti o izračunu kazne i, među ostalim, pitanje smanjenja zbog suradnje nisu raspravljani.

- 47 U tom pogledu valja podsjetiti na to da Sud može u svakom trenutku, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka u skladu s člankom 83. Poslovnika Suda, među ostalim, ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili pak ako je u predmetu potrebno

odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među strankama ili zainteresiranim osobama iz članka 23. Statuta Suda Europske unije (presuda od 9. srpnja 2015., InnoLux/Komisija, C-231/14 P, EU:C:2015:451, t. 29. i navedena sudska praksa).

- 48 U ovom slučaju Sud, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, smatra da je stvar dovoljno razjašnjena za donošenje odluke i da ovaj predmet ne zahtijeva odlučivanje na temelju argumenata o kojima stranke nisu raspravile.
- 49 Slijedom toga, valja odbiti zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O žalbi

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na nepoštovanju pravila o teretu dokazivanja i na povredi prava obrane

Argumentacija stranaka

- 50 Svojim prvim žalbenim razlogom žalitelji Općem sudu prigovaraju nepoštovanje tereta dokazivanja i povredu prava obrane jer je u točkama 114. i 117. pobijane presude smatrao da je na njima da tijekom postupka nagodbe dokažu svoje nesudjelovanje u zabranjenom sporazumu prije 1993.
- 51 Istaknuvši u točki 114. pobijane presude da je „Komisija opravdano mogla vjerovati da su tužitelji od 1978. sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi”, iako je taj pojam pravna kvalifikacija koju žalitelji u okviru postupka nagodbe nisu morali ni dokazati ni osporiti, Opći sud nije provjerio potreban standard dokazivanja.
- 52 U tom smislu tvrde da standard dokazivanja koji je teret Komisije ne može biti različit ovisno o tome je li riječ o postupku nagodbe ili o redovnom postupku. Međutim, budući da potvrđuje Komisijino obrazloženje koje se temelji na standardu dokazivanja koji je niži od zahtijevanog, pobijanu presudu treba ukinuti.
- 53 Prema mišljenju Komisije, taj prvi žalbeni razlog treba odbiti, prije svega, kao bespredmetan ili, podredno, kao nedopušten i, u svakom slučaju, kao neosnovan.
- 54 Prije svega, taj je žalbeni razlog bespredmetan jer je sporna odluka, čiju je zakonitost potvrdio Opći sud, donesena u okviru redovnog postupka, nakon povlačenja društva Timab iz nagodbe. Međutim, taj prvi žalbeni razlog odnosi se na razdoblje od 1978. do 1993., koje nije uzeto u obzir protiv društva Timab. Stoga, čak i da je taj žalbeni razlog osnovan, ne bi imao nikakvog utjecaja na rješenje spora, koji se odnosi na kaznu koju je Komisija izrekla društvu Timab po okončanju redovnog upravnog postupka za razdoblje od 1993. do 2004.
- 55 Nadalje, Komisija navodi da Opći sud nigdje nije tvrdio da je na žaliteljima da dokažu svoje nesudjelovanje u zabranjenom sporazumu od 1978. do 1993. i da su utvrđenja Općeg suda u točkama 114. i 117. pobijane odluke u svakom slučaju suverena ocjena činjenica, nad kojom Sud ne može provesti nadzor.
- 56 Naposljetku, Komisija navodi da nije sporno da je teret dokazivanja na njoj kako u redovnom postupku tako i u postupku nagodbe. Prema Komisijinu mišljenju, budući da žalitelji ne ističu nikakvu kritiku prve Komisijine ocjene s obzirom na elemente kojima raspolaze, ona može osnovano zaključiti da je njezina analiza prihvaćena, tim više kad ti elementi proizlaze iz vlastitih izjava poduzetnika u njihovu

zahtjevu za primjenu pokajničkog programa i iz njihovih odgovora na zahtjeve za informacije. Opći sud na temelju tih temeljnih načela smatrao je da je Komisija mogla opravdano smatrati da je društvo Timab sudjelovalo u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 1978.

- 57 U tom kontekstu Komisija dodaje da je Opći sud također podsjetio na to da je nakon argumenata koje su žalitelji iznijeli u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ona provela novu ocjenu elemenata u svojem posjedu i došla do zaključka da ti elementi ne omogućuju dokazivanje sudjelovanja žalitelja u zabranjenom sporazumu prije 1993. Prema tome, Opći sud pravilno je utvrdio da je Komisija poštovala pravila koja se primjenjuju u području standarda dokazivanja uzevši u obzir, u svakom stadiju postupka, sve elemente kojima je raspolagala.

Ocjena Suda

- 58 Valja podsjetiti na to da je u skladu s ustaljenom sudskom praksom navodno nepoštovanje pravila koja se primjenjuju u području dokazivanja pravno pitanje koje je dopušteno u žalbenom postupku (vidjeti u tom smislu presude od 10. srpnja 2008., Bertelsmann i Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, t. 44. i navedenu sudsku praksu, te od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 25. i navedenu sudsku praksu).
- 59 Stoga je na Sudu da provjeri je li Opći sud prilikom svoje ocjene dokaznih elemenata koji su mu podneseni počinio pogrešku koja se tiče prava povređujući opća načela prava, poput pretpostavke nedužnosti, i pravila koja se primjenjuju u području dokazivanja, poput onih o teretu dokazivanja (vidjeti u tom smislu presude od 8. srpnja 1999., Hüls/Komisija, C-199/92 P, EU:C:1999:358, t. 65. i navedenu sudsku praksu, kao i od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 36. i navedenu sudsku praksu).
- 60 Posljedično, suprotno Komisijinoj tvrdnji, ovaj je žalbeni razlog dopušten.
- 61 U biti valja podsjetiti na to, kao što to proizlazi, među ostalim, iz točke 48. pobijane presude, da su se u tužbi podnesenoj Općem sudu žalitelji pozvali na Komisijinu pogrešku koja se tiče prava i na njezinu očitu pogrešku pri ocjeni činjenica jer je ona prvotno smatrala da su oni sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 1978. Prema mišljenju žalitelja, s obzirom na dokumente u njezinu posjedu, Komisija je trebala zaključiti da nije bilo njihova sudjelovanja u globalnom zabranjenom sporazumu prije 1993. Ta pogreška u kvalifikaciji proizlazi iz nedovoljne analize spisa i stoga svjedoči o Komisijinu nepoštovanju dužnosti pomnog i nepristranog ispitivanja slučaja koji su joj izneseni.
- 62 Kao odgovor na taj prigovor Opći sud u točkama 108. do 118. pobijane presude analizirao je pitanje je li Komisija prvotno dovoljno analizirala dokumente žalitelja s obzirom na navodne povrede ili je pogrešno protumačila informacije koje su joj oni dostavili.
- 63 U tom smislu, nakon što je u točkama 109. do 112. pobijane presude ispitao zahtjev žalitelja za primjenu Obavijesti o primjeni pokajničkog programa i njihove odgovore na zahtjeve za informacije te potom u točki 113. pobijane presude utvrdio da nije sporno da su u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku žalitelji naveli da društvo Timab nije sudjelovalo u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 1978. do 1993., Opći sud u točki 114. pobijane presude zaključio je da je s obzirom na dokumente koje je imala na raspolaganju „Komisija opravdano mogla vjerovati da su tužitelji od 1978. sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi”.
- 64 Čak i kad bi bilo opravdano smatrati da je potvrdivši puku Komisijinu uvjerenost Opći sud na žalitelja prebacio teret dokazivanja, koji nije na njima, da nisu bili uključeni u kartel prije 1993., taj prvi žalbeni razlog ne može dovesti do ukidanja pobijane presude odnosno pobijane odluke.

- 65 Naime, kao što je navedeno u točki 1. pobijane presude, žalitelji su bili sankcionirani zbog sudjelovanja u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 1993. do 2004. Međutim, prigovor koji su žalitelji istaknuli pred Općim sudom, kako je naveden u točki 61. ove presude, imao je za cilj dokazati da je Komisija morala, s obzirom na dokazne elemente koji su joj bili na raspolaganju, zaključiti da nije bilo njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu prije 1993. Stoga taj prigovor u svakom slučaju nije mogao imati nikakav utjecaj na glavni spor, s obzirom na to da se odnosi na razdoblje za koje žalitelji nisu bili sankcionirani. Prema tome, Opći sud morao je odbaciti taj prigovor kao bespredmetan.
- 66 Iz toga slijedi da je odluka Općeg suda u točki 118. pobijane presude kojom se odbacuje prigovor koji se temelji na činjenici da je Komisija nedovoljno analizirala spis osnovana, u skladu s točkom 65. ove presude, zbog drugih pravnih razloga. Prema tome, valja provesti zamjenu tih razloga.
- 67 Slijedom toga, prvi žalbeni razlog ne može se prihvatiti.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na povredi prava osobe da ne inkriminira samu sebe i prava obrane te na nepoštovanju neograničene nadležnosti priznate Općem sudu

Argumentacija stranaka

- 68 Drugi žalbeni razlog, koji je usmjeren protiv točaka 94. i 190. pobijane presude, sastoji se od tri dijela.
- 69 Prvim dijelom drugog žalbenog razloga žalitelji smatraju da je Opći sud povrijedio njihova prava obrane jer im nije priznao pravo da ne inkriminiraju same sebe.
- 70 U prilog tom prvom dijelu žalitelji navode, prije svega, da se informacije priopćene kako u okviru postupka nagodbe tako i u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa ne mogu kvalificirati kao „priznanja”. Nadalje, oni navode da se iz zahtjeva za primjenu pokajničkog programa ne može mehanički izvesti priznanje sudjelovanja u povredi, s obzirom na to da njihov autor još uvijek može osporiti činjenice i to kako ih je Komisija kvalificirala. Naposljetku, prema mišljenju žalitelja, priznanje odgovornosti za povredu u okviru postupka nagodbe nastaje formalnim prijedlogom nagodbe, što oni nisu željeli učiniti. Stoga je Opći sud automatski izjednačivši izjave iz njihova zahtjeva za primjenu pokajničkog programa i u okviru postupka nagodbe s „priznanjima” povrijedio njihova prava obrane jer im nije priznao pravo da ne inkriminiraju same sebe.
- 71 Drugim dijelom drugog žalbenog razloga žalitelji tvrde da Opći sud nije poštovao svoju neograničenu nadležnost time što nije proveo nadzor nad Komisijinom obvezom dokazivanja u pogledu kvalifikacije kao „priznanja”, iako takva kvalifikacija ni u jednom trenutku nije proizlazila iz dokaza kojima je raspolagala ta institucija. Međutim, takva kvalifikacija imala je znatan utjecaj na utvrđivanje trajanja njihova sudjelovanja u povredi i, posljedično, na procjenu iznosa kazne i odgovarajućih smanjenja.
- 72 U tom smislu žalitelji tvrde, s jedne strane, da je analiza elemenata koje su oni dostavili Komisiji te dokaza koje su u spis uložili drugi poduzetnici omogućila zaključak da je njihovo sudjelovanje na sastancima bilo samo sporadično i, s druge strane, da postojanju navodnih „priznanja” proturječe mnogobrojni dokumenti u spisu.
- 73 Trećim dijelom drugog žalbenog razloga žalitelji ističu povredu prava obrane koju je počinio Opći sud.
- 74 U okviru tog trećeg dijela žalitelji tvrde da je Opći sud utemeljio svoju odluku na internim notama iz izvještaja s triju bilateralnih sastanaka koji su održani tijekom 2009. između njih i Komisije. Konkretno, Opći sud utemeljio je svoju odluku na drugoj internoj noti, prema kojoj su oni dali „priznanja” o svojem navodnom sudjelovanju u povredi u razdoblju od 1978. do 1992. Jedna od tih internih nota dostavljena je tek nakon zatvaranja pisanog postupka i u suprotnosti s načelom kontradiktornosti. Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, nedostavljanje dokumenta tijekom

upravnog postupka povreda je prava obrane ako se Komisija pozvala na taj dokument kako bi potkrijepila svoj prigovor o postojanju povrede i ako se taj prigovor može dokazati samo upućivanjem na taj dokument, što je upravo ovdje slučaj. Prema mišljenju žalitelja, čak i da Komisija može utemeljiti svoju odluku na tim internim notama, Opći sud, zbog toga što nije provjerio poštovanje standarda dokazivanja, povrijedio je prava obrane.

- 75 U svojoj replici žalitelji dodaju da pobijana presuda mora biti ukinuta jer se Opći sud, povređujući svoju neograničenu nadležnost, zadovoljio „legitimnim vjerovanjem” koje je moglo navesti Komisiju na zaključak o krivnji društva Timab, iako je ta krivnja počivala samo na navodno neosporenim „priznanjima”.
- 76 Komisija uvodno i na temelju argumenata koje je već iznijela u okviru prvog žalbenog razloga, kako su navedeni u točki 54. ove presude, smatra da je drugi žalbeni razlog bespredmetan. U tom smislu ističe da žalitelji polaze od pretpostavke da su sporna „priznanja” imala „odlučujući utjecaj na iznos kazne”. Međutim, taj je zaključak pogrešan jer se ta priznanja odnose na razdoblje koje je prethodilo onomu koje je sankcionirano.
- 77 Podredno, Komisija navodi da drugi žalbeni razlog u njegova tri dijela treba odbiti kao djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.
- 78 Što se tiče prvog dijela drugog žalbenog razloga, Komisija tvrdi da se zahtjevi za primjenu pokajničkog programa odnose, prema definiciji, na poduzetnike koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu i koji to priznaju. Prema tome, i bez promjene stajališta poduzetnika, koja ostaje moguća u svakom trenutku, Komisija može osnovano smatrati da zahtjev za primjenu pokajničkog programa s gledišta predmetnog poduzetnika znači priznanje njegova sudjelovanja u navodnoj povredi, bez obzira na to kvalificira li se to priznanje riječju „priznanje” ili nekim drugim izrazom. Takav zaključak nije povreda prava osobe da ne inkriminira samu sebe, s obzirom na to da su samoinkriminirajuće izjave u ovom slučaju dobrovoljne.
- 79 U tom kontekstu Komisija smatra da argument žalitelja, na koji se pozivaju u okviru tog prvog dijela, proizlazi iz zablude između postupka nagodbe i postupka o zahtjevu za primjenu pokajničkog programa. Naime, elementi na kojima je temeljila svoj zaključak da je Timab sudjelovao u povredi prije 1993. nisu se temeljili na navodnom priznanju na temelju nagodbe, nego su proizlazili iz izjava danih u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa. Komisija je stoga na tom temelju, u nedostatku proturječnosti, vodila razgovore radi sklapanja nagodbe. Prema tome, Komisija tijekom postupka nagodbe, a potom Opći sud u točki 94. pobijane presude nisu povrijedili prava obrane kad su kao „priznanje” kvalificirali izjave društva Timab za razdoblje od 1978. do 1993. jer te izjave nisu bile predmet nekog drugog razjašnjenja.
- 80 Komisija dodaje da je odmah nakon što je društvo Timab promijenilo stajalište uzela u obzir nove podnesene elemente, tako da „priznanje” dobiveno na temelju zahtjeva za primjenu pokajničkog programa nije imalo nedodirljivu vrijednost. Stoga su prava obrane bila uvijek poštovana i ne može se prihvatiti nikakva tvrdnja o povredi prava osobe da ne inkriminira samu sebe.
- 81 Što se tiče drugog dijela drugog žalbenog razloga, Komisija u biti tvrdi da su razlozi kojima žalitelji žele potkrijepiti tvrdnju, prema kojoj je ona morala zaključiti da društvo Timab nije neprekinuto sudjelovalo u zabranjenom sporazumu od 1978., činjenični elementi i da stoga nisu u nadležnosti Suda. Nadalje, prema Komisijinu mišljenju, Opći sud pravilno je proveo nadzor nad kvalifikacijom kao „priznanja” i iz toga je izvukao sve nužne posljedice.
- 82 Što se tiče trećeg dijela drugog žalbenog razloga, Komisija tvrdi da argument žalitelja u pogledu njezinih internih nota, koje su služile kao temelj za kvalifikaciju kao „priznanja”, nije relevantan. Naime, kao prvo, ti dokumenti koji navodno „nisu dostavljeni” nisu služili kao temelj za odluku jer potonja ne navodi precizno razdoblje na koje se odnose „priznanja” o kojima je riječ. Kao drugo,

navedena „priznanja” ne proizlaze iz pregovora za samu nagodbu, nego iz izjava danih u prilog zahtjevu za primjenu pokajničkog programa, što je postupak koji nužno uključuje priznanje sudjelovanja u povredi za činjenice o kojima je riječ.

Ocjena Suda

- 83 Što se tiče prvog dijela drugog žalbenog razloga, valja podsjetiti na to da, kao što to čini Opći sud u točki 120. pobijane presude, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Komisija ima pravo obvezati poduzetnika da joj dostavi sve potrebne informacije o činjenicama o kojima bi mogao imati saznanja, ali mu ne smije nametnuti obvezu da dostavi odgovore kojima bi bio prisiljen priznati postojanje povrede koju mora zapravo dokazati Komisija (vidjeti presudu od 14. srpnja 2005., ThyssenKrupp/Komisija, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, t. 49. i navedenu sudsku praksu).
- 84 Međutim, kao što to također navodi Opći sud u navedenoj točki 120. pobijane presude, iako Komisija ne može obvezati poduzetnika da prizna svoje sudjelovanje u povredi, to ju ipak ne sprečava da prilikom određivanja iznosa novčane kazne u obzir uzme pomoć koju joj je taj poduzetnik na vlastitu inicijativu ponudio u svrhu utvrđivanja postojanja povrede (vidjeti presudu od 14. srpnja 2005., ThyssenKrupp/Komisija, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, t. 50.).
- 85 Sud je također imao priliku pojasniti da Komisija radi određivanja iznosa novčane kazne može uzeti u obzir pomoć koju joj je dao poduzetnik o kojem je riječ radi lakšeg utvrđivanja postojanja povrede i osobito okolnost da je poduzetnik priznao svoje sudjelovanje u povredi (vidjeti presudu od 14. srpnja 2005., ThyssenKrupp/Komisija, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, t. 51. i navedenu sudsku praksu).
- 86 Iz toga slijedi da kako bi postojala povreda prava osobe da ne inkriminira samu sebe, potrebno je da je predmetni poduzetnik bio stvarno obavezan pružiti informacije ili elemente koji mogu dokazati povredu (vidjeti u tom smislu presudu od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, t. 275.).
- 87 U ovom slučaju iz točaka 94. i 190. pobijane presude proizlazi da su izjave koje su žalitelji dali u okviru postupka nagodbe, na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa, s njihove strane bile isključivo dobrovoljne. Nadalje, Opći sud u točki 120. pobijane presude naveo je da iz spisa kojim raspolaze nigdje ne proizlazi da je Komisija pokušala utjecati na izbor žaliteljâ.
- 88 Prema tome, Opći sud nije povrijedio prava obrane žaliteljâ. Prvi dio drugog žalbenog razloga stoga treba odbiti kao neosnovan.
- 89 Što se tiče drugog dijela drugog žalbenog razloga, dovoljno je podsjetiti na to da je u skladu s člankom 256. stavkom 1. drugim podstavkom UFEU-a i člankom 58. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije žalba ograničena na pitanja prava. Posljedično, Opći sud jedini je nadležan za utvrđivanje i ocjenu relevantnih činjenica i dokaznih elemenata koji su mu podneseni. Ocjena tih činjenica i dokaznih elemenata ne predstavlja, dakle – osim u slučaju iskrivljavanja tih elemenata – pitanje prava koje bi samo po sebi bilo podvrgnuto nadzoru Suda u okviru žalbe (vidjeti osobito rješenje od 11. lipnja 2015., Faci/Komisija, C-291/14 P, neobjavljeno, EU:C:2015:398, t. 31. i navedenu sudsku praksu, te u tom smislu presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 46. i navedenu sudsku praksu). Takvo iskrivljavanje mora jasno proizlaziti iz dokumenata u spisu, bez potrebe za obavljanjem nove procjene činjenica i dokaza (vidjeti osobito rješenje od 11. lipnja 2015., Faci/Komisija, C-291/14 P, neobjavljeno, EU:C:2015:398, t. 32. i navedenu sudsku praksu).

- 90 U ovom slučaju, pod okriljem navodnog nepoštovanja neograničene nadležnosti Općeg suda, žalba zapravo ima za cilj da Sud provede novo ispitivanje elemenata iz spisa, koje su Komisiji dostavili žalitelji i drugi članovi zabranjenog sporazuma tijekom upravnog postupka, bez isticanja ikakvog iskrivljavanja tih elemenata. Prema tome, taj drugi dio drugog žalbenog razloga treba odbaciti kao nedopušten.
- 91 Što se tiče trećeg dijela drugog žalbenog razloga, žalitelji u biti tvrde da je dajući u točki 94. pobijane presude odlučujuću dokaznu vrijednost internim notama bilateralnih sastanaka održanih u okviru postupka nagodbe, među ostalim, drugoj noti, prema kojoj su žalitelji dali priznanja o svojem sudjelovanju u povredi za razdoblje od 1978. do 1992. te utvrđujući u točki 114. pobijane presude da je Komisija „opravdano mogla vjerovati da su tužitelji od 1978. sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi”, bez provjere poštovanja standarda dokazivanja, Opći sud povrijedio njihova prava obrane i zanemario svoju neograničenu nadležnost.
- 92 Tako tim trećim dijelom drugog žalbenog razloga žalitelji ističu, kao što su to učinili u okviru prvog žalbenog razloga, nepoštovanje pravila u području tereta dokazivanja i povredu prava obrane.
- 93 Međutim, čak i kad bi bilo opravdano smatrati da dajući odlučujuću vrijednost internim notama iz izvještaja s triju bilateralnih sastanaka koji su održani u okviru postupka nagodbe i potvrdivši puku uvjerenost Komisije o sudjelovanju žaliteljâ u povredi od 1978. Opći sud nije provjerio potreban standard dokazivanja i stoga povrijedio prava obrane, taj treći dio drugog žalbenog razloga ne može se prihvatiti.
- 94 Naime, kao što je to navedeno u točki 65. ove presude, žalitelji su bili sankcionirani zbog sudjelovanja u jedinstvenoj i trajnoj povredi od 1993. do 2004. Međutim, njihov prigovor pred Općim sudom, koji se spominje u točki 61. ove presude, imao je za cilj dokazati da je Komisija morala, s obzirom na dokaze kojima je raspolagala, zaključiti da nije bilo njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu prije 1993. Stoga se taj prigovor u svakom slučaju nije mogao prihvatiti, s obzirom na to da se odnosi na razdoblje za koje žalitelji nisu bili sankcionirani. Prema tome, Opći sud morao je odbaciti taj prigovor kao bespredmetan.
- 95 Kao što je to navedeno u točki 66. ove presude, iz toga slijedi da je odluka Općeg suda u točki 118. pobijane presude o odbacivanju prigovora koji se temelji na činjenici da je Komisija nedovoljno analizirala spis osnovana zbog drugih pravnih razloga. Prema tome, valja provesti zamjenu tih razloga.
- 96 Posljedično, taj treći dio trećeg žalbenog razloga valja odbiti kao neosnovan.

Treći žalbeni razlog i drugi poddio prvog i drugog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se odnose na činjenicu da Opći sud nije poštovao svoju neograničenu nadležnost i da presuda ima proturječno obrazloženje

Nepoštovanje neograničene nadležnosti Općeg suda

– Argumentacija stranaka

- 97 Trećim žalbenim razlogom i drugim poddijelom prvog i drugog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se prije svega odnose na točku 78. i točke 90. do 96. pobijane presude i koje valja ispitati zajedno, žalitelji u biti tvrde da je potvrđivanjem pobijane odluke i stoga nedovoljnom provjerom svih elemenata kazne koja im je izrečena pobijanom odlukom Opći sud povrijedio opseg svoje neograničene nadležnosti i u tom kontekstu u svoju presudu unio proturječja u obrazloženju.

- 98 U okviru trećeg žalbenog razloga žalitelji konkretno tvrde da Opći sud nije pravilno upotrijebio svoju neograničenu nadležnost jer je smatrao da su navodni „novi elementi” koji su Komisiji omogućili izricanje znatno uvećane kazne za povredu u znatno smanjenom trajanju nastali povlačenjem njihovih navodnih „priznanja” nakon njihova povlačenja iz postupka nagodbe a da nije provjerio postojanje tih „novih elemenata”. Prema mišljenju žaliteljâ, nakon navedenog povlačenja u spis nije uložen nijedan novi činjenični element. Jedini novi element, ako i postoji, nastao je detaljnijim Komisijinim ispitivanjem činjenica, koje ju je dovelo do priznanja da žalitelji nisu sudjelovali u predmetnoj povredi od 1978., iako je do tog zaključka trebala doći već u fazi nagodbe.
- 99 Komisija prije svega ističe da taj žalbeni razlog valja odbaciti kao bespredmetan jer se temelji na irelevantnoj usporedbi između situacije koja je postojala tijekom postupka nagodbe i one koja je postojala prilikom donošenja pobijane odluke, iako je, kao što je to pravilno naveo Opći sud, jednom kad je nagodba napuštena, odluka koja je donesena po okončanju redovnog postupka trebala biti ocijenjena isključivo s obzirom na taj postupak. Ona dodaje da žalitelji izvrću izričaj Općeg suda kada govore o pobijanoj presudi. Naime, prema Komisijinu mišljenju, novi element, koji je Opći sud spomenuo u točki 90. pobijane presude, nije nova analiza situacije koju je ona provela na vlastitu inicijativu, nego drukčije pojašnjenje koje je dalo društvo Timab, prvi put u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, pri čemu je *raison d'être* potonje bio samo dati mogućnost poduzetnicima da iznesu svoje stajalište kako bi se osiguralo poštovanje načela kontradiktornosti u okviru redovnog postupka.
- 100 Podredno, Komisija ističe nedopuštenost ovog žalbenog razloga jer je Opći sud proveo nadzor nad zakonitošću pobijane odluke provjerivši sve elemente koji su uzeti u obzir za izračun kazne, što proizlazi iz njegove neograničene nadležnosti i ocjene činjenica koja ne može biti predmet žalbe.
- 101 U okviru drugog poddijela prvog dijela četvrtog žalbenog razloga, žalitelji ističu da je Opći sud također povrijedio svoju neograničenu nadležnost propustivši sankcionirati pogreške, proturječja i nedosljednosti u Komisijinoj ocjeni povrede. Prigovaraju Općem sudu da je tako pogrešno validirao gotovo cjelokupno uklanjanje smanjenja kazne koja su odobrena na temelju pokajničkog programa ili onih koji su se mogli odobriti na temelju točke 29. Smjernica iz 2006.
- 102 Komisija smatra da prigovore koje ističu žalitelji treba odbiti jer je Opći sud proveo detaljan nadzor Komisijina izračuna kazne i, među ostalim, smanjenja odobrenih zbog njihove suradnje. Nadalje, navodna proturječja ili nedosljednosti, koji su istaknuti u tom kontekstu, nisu utemeljeni.
- 103 U prilog drugom poddijelu drugog dijela četvrtog žalbenog razloga žalitelji tvrde da je Komisija morala istaknuti, već u fazi nagodbe, što kvalificira kao „nove elemente”, tj. nemogućnost dokazivanja jedinstvene i trajne povrede od 1978. Opći sud stoga je, propustivši uzeti u obzir pogreške koje je počinila Komisija u svojoj ocjeni povrede u stadiju postupka nagodbe te posljedično potvrđujući gotovo cjelokupno uklanjanje smanjenja kazne, povrijedio svoju neograničenu nadležnost.

– Ocjena Suda

- 104 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da što se tiče sudskog nadzora nad Komisijinim odlukama o izricanju novčane kazne ili periodičnog penala zbog povrede pravila o tržišnom natjecanju, osim nadzora zakonitosti predviđenog u članku 263. UFEU-a, sudovi Unije raspoložu neograničenom nadležnošću koju im dodjeljuje članak 31. Uredbe br. 1/2003, u skladu s člankom 261. UFEU-a, i koji ih ovlašćuje da zamijene ocjenu Komisije vlastitom ocjenom i, posljedično, da ukinu, smanje ili povećaju izrečenu novčanu kaznu ili periodični penal (vidjeti osobito presudu od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 84. i navedenu sudsku praksu).

- 105 Također valja podsjetiti na to da Sud - kada odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe – nema pravo zamijeniti ocjenu Općeg suda koji je odlučivao na temelju svoje neograničene nadležnosti vlastitom ocjenom, pozivajući se pri tome na razloge pravičnosti, kada su u pitanju novčane kazne izrečene poduzetnicima zbog povrede prava Unije (vidjeti osobito presudu od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 81. i navedenu sudsku praksu).
- 106 Stoga Sud samo kada smatra da je iznos sankcije ne samo neprimjeren, već čak i pretjeran do te mjere da je neproporcionalan, može iz razloga neprimjerenosti iznosa novčane kazne utvrditi postojanje pogreške koja se tiče prava koju je počinio Opći sud (presuda od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 82. i navedena sudska praksa).
- 107 U ovom slučaju, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 23. svojeg mišljenja, pitanje koje je postavljeno pred Općim sudom nije bilo je li bilo opravdano izreći veću kaznu za povredu u kraćem trajanju, kako to u biti ističu žalitelji, nego je li Komisija pravilno obrazložila izračun kazne koja je izrečena pobijanom odlukom te je li u tu svrhu uzela u obzir sve elemente koji su joj bili na raspolaganju prilikom donošenja te odluke.
- 108 U tom smislu valja navesti da iako je Opći sud u točkama 75. do 107. pobijane presude doduše nastojao odgovoriti na sve argumente kojima su žalitelji prigovarali Komisiji da je na poduzetnika koji se povukao iz postupka nagodbe primijenila veću kaznu od najveće vrijednosti u rasponu predviđenom prilikom razgovora radi sklapanja nagodbe, i to za znatno kraće trajanje povrede, takva analiza proizlazi iz poštovanja načela dobrog sudovanja i transparentnosti. Prema tome, Općem sudu ne može se prigovoriti da je proveo toliko detaljno ispitivanje u okviru spora koji ga je prvi put naveo na odlučivanje o situaciji u kojoj se poduzetnik, nakon što se uključio u postupak nagodbe, na kraju iz njega povukao.
- 109 S obzirom na to, u ovom predmetu valja utvrditi da je Opći sud pravilno primijenio svoju neograničenu nadležnost provevši detaljan nadzor istodobno nad zakonitošću pobijane odluke i nad primjerenošću iznosa kazne koja je njome izrečena.
- 110 Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 24. svojeg mišljenja, Opći sud odgovarajuće je provjerio osnovanost Komisijine analize s obzirom na sve okolnosti prisutne prilikom donošenja pobijane odluke i, među ostalim, u točkama 90. do 107. pobijane presude, uzimajući u obzir opseg suradnje žalitelja nakon njihova povlačenja iz postupka nagodbe, dakle, tijekom redovnog postupka.
- 111 Opći sud također je proveo, u točkama 142. do 220. pobijane presude, sustavnu provjeru elemenata koje je Komisija upotrijebila prilikom izračuna iznosa kazne izrečene u pobijanoj odluci. Konkretno, on je proveo detaljan nadzor načina na koji je Komisija uzela u obzir čimbenike koji omogućuju smanjenja te kazne, na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa, u točkama 170. do 195. te presude, ili, na temelju suradnje, u skladu s točkom 29. Smjernica iz 2006., u točkama 95., 188. i 189. te presude.
- 112 Nadalje, kao što je to nezavisni odvjetnik također naveo u točki 26. svojeg mišljenja, valja utvrditi da žalitelji nisu pokazali zbog čega je iznos kazne koja im je bila izrečena prekomjeren, do te mjere da je neproporcionalan, u smislu sudske prakse iz točaka 105. i 106. ove presude.
- 113 Iz prethodno navedenog proizlazi da Opći sud nije povrijedio opseg svoje neograničene nadležnosti. Prema tome, treći žalbeni razlog i drugi poddio prvog i drugog dijela četvrtog žalbenog razloga, u dijelu u kojem se odnose na nepoštovanje Općeg suda neograničene nadležnosti, treba odbiti kao neosnovane.

Proturječja u obrazloženju koje ističu žalitelji

– Argumentacija stranaka

- 114 U okviru kako trećeg žalbenog razloga tako i drugog poddijela prvog dijela četvrtog žalbenog razloga, žalitelji u biti tvrde da presuda Općeg suda sadržava različita proturječja u obrazloženju, koja dovode do povrede njihovih temeljnih prava, tj. prava na slobodno raspravljanje s Komisijom u okviru postupka nagodbe i pravo na isto tako slobodno povlačenje iz tog postupka kao i pravo braniti se u okviru redovnog postupka bez vezanosti „stajalištem” koje je navodno prethodno usvojeno.
- 115 Kao prvo, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je smatrao da je njihovo povlačenje iz postupka nagodbe dovelo do situacije „*tabula rasa*” kojom se prekida s prošlošću, ali da je istodobno smatrao da su oni „promijenili stajalište” u okviru odgovora koje su dali na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku tijekom redovnog postupka. Stoga Opći sud nije smio prihvatiti Komisijin argument da je nastao „novi element” u stadiju tog odgovora, koji je opravdao reviziju iznosa kazne.
- 116 Kao drugo, žalitelji tvrde da pobijana presuda sadržava proturječnosti u obrazloženju u dijelu u kojem je Opći sud u točki 96. pobijane presude smatrao, s jedne strane, da Komisija nije vezana rasponom kazni priopćenih tijekom razgovora održanih u okviru postupka nagodbe, koji je stoga postao irelevantan nakon njihova povlačenja iz tog postupka, iako je, s druge strane, u točki 91. pobijane presude spomenuo puku „ponovnu prilagodbu načina izračuna novčane kazne” na temelju tog istog raspona.
- 117 Naposljetku, Opći sud nije mogao, s jedne strane, potvrditi da na temelju Obavijesti o primjeni pokajničkog programa Komisija ne pregovara o pitanju postojanja povrede i, s druge strane, neformalnim razgovorima priznati vrijednost pregovora koje obilježava navodno priznanje žalitelja o njihovu sudjelovanju u povredi prije 1993.
- 118 Prema Komisijinu mišljenju, proturječja u obrazloženju proizlaze, među ostalim, iz iskrivljavanja izričaja Općeg suda ili pak iz pogrešnog tumačenja dokumenata podnesenih tijekom postupka pred njime i stoga se ne mogu prihvatiti.

– Ocjena Suda

- 119 Što se tiče prvih dvaju navodnih proturječja u obrazloženju, koji se u biti odnose na odnos između postupka nagodbe i redovnog postupka u posebnoj situaciji ovog slučaja, u kojoj su žalitelji odlučili prekinuti razgovore radi sklapanja nagodbe, valja utvrditi da je Opći sud u točkama 90. do 96. i u točkama 104. i 105. pobijane presude pravilno razdvojio odvijanje tog postupka nagodbe, koji u ovom slučaju nije okončan, i odvijanje redovnog postupka, koji je doveo do sporne odluke.
- 120 U tom smislu valja podsjetiti na to da u skladu s točkom 19. Obavijesti o nagodbi, ako predmetni poduzetnici ne podnesu prijedlog nagodbe, postupak koji vodi do konačne odluke u njihovu će slučaju poštovati opće odredbe, a osobito članak 10. stavak 2., članak 12. stavak 1. i članak 15. stavak 1. Uredbe br. 773/2004, umjesto onih koje uređuju postupak nagodbe.
- 121 Nadalje, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 25. svojeg mišljenja, žalitelji su upravo zbog te promjene postupovne situacije mogli imati pun pristup spisu, dobiti cjelovitu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, odgovoriti na nju i biti saslušani, što je faza odgovora tijekom koje su prvi put formalno osporili svoje sudjelovanje u povredi za razdoblje prije 1993. Prema tome, žalitelji nisu ni na koji način bili pravno oštećeni tim pristupom, koji se sastojao od uzimanja u obzir „novih” elemenata, koji su tada postojali.

- 122 Što se konkretno tiče druge navodne proturječnosti u obrazloženju koje ističu žalitelji, prema kojoj je Opći sud smatrao da Komisija nije bila vezana rasponom kazni priopćenih tijekom razgovora koji su održani u okviru postupka nagodbe, iako je također spomenuo puku „ponovnu prilagodbu načina izračuna novčane kazne” na temelju tog istog raspona, žalitelji iskrivljeno prikazuju izjave Općeg suda pogrešno izdvajajući iz njegova konteksta izričaj „ponovna prilagodba načina izračuna novčane kazne” iz točke 91. pobijane presude.
- 123 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 37. svojeg mišljenja, šire čitanje točke 91. pobijane presude i točaka te presude koje joj prethode i slijede otkriva da je Opći sud utvrdio da je, uzevši u obzir promjenu stajališta žalitelja o trajanju njihova sudjelovanja u povredi, Komisija provela „preispitivanje” iznosa kazne određene na temelju pravila sadržanih u Obavijesti o primjeni pokajničkog programa i u Smjernicama iz 2006., slijedeći tako istu metodologiju kao onu upotrijebljenu za raspon kazni priopćenih tim žaliteljima.
- 124 S obzirom na prethodno navedeno, prva dva argumenta o proturječnosti u obrazloženju treba odbiti kao neosnovana.
- 125 Što se tiče treće navodne proturječnosti u obrazloženju koju ističu žalitelji, prema kojoj Opći sud nije mogao, s jedne strane, potvrditi da na temelju Obavijesti o nagodbi Komisija ne pregovara o pitanju postojanja povrede i, s druge strane, neformalnim razgovorima priznati vrijednost pregovora koje obilježava navodno priznanje žalitelja o njihovu sudjelovanju u povredi prije 1993., valja podsjetiti na to da, u skladu s člankom 169. stavkom 2. Poslovnika Suda, žalbeni razlozi i argumenti moraju precizno navesti dijelove obrazloženja odluke Općeg suda koji se pobijaju.
- 126 Međutim, za potonju navodnu proturječnost u obrazloženju, koju žalitelji prvi put ističu u replici i koju su dodali pod treći žalbeni razlog, ne preciziraju dijelove obrazloženja pobijane presude. Taj je argument stoga nedopušten.
- 127 Iz svega prethodnog proizlazi da treći žalbeni razlog i drugi poddio prvog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se temelje na činjenici da pobijana presuda sadržava proturječnosti u obrazloženju, treba odbiti kao djelomično nedopuštene i djelomično neosnovane.

Prvi poddio prvog i drugog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se temelji na činjenici da je Opći sud povrijedio načela zaštite legitimnih očekivanja i jednakog postupanja i počinio pogrešku koja se tiče prava u svojoj ocjeni učinka povlačenja iz postupka nagodbe

Prvi poddio prvog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se temelji na činjenici da je Opći sud povrijedio načela zaštite legitimnih očekivanja i jednakog postupanja

– Argumentacija stranaka

- 128 Što se tiče, kao prvo, argumenta koji se temelji na povredi načela zaštite legitimnih očekivanja, žalitelji tvrde da, za razliku od onoga što tvrdi Opći sud, nisu mogli razumno očekivati činjenicu da će nakon njihove odluke o povlačenju iz postupka nagodbe smanjenja za suradnju koja su im bila odobrena biti smanjena s 52%, u okviru postupka nagodbe, na 5% u spornoj odluci. Prema njihovu mišljenju, Komisija je provela „zaokret” koji je imao „paradoksalan” učinak znatnog povećanja iznosa kazne, iako je trajanje povrede istodobno bilo znatno smanjeno.

- 129 Žalitelji tvrde da takva odluka nije bila opravdana jer, kao prvo, isti standard dokazivanja i ista pravila o izračunu kazne primjenjivala su se kako u redovnom postupku tako i u postupku nagodbe, kao drugo, nijedan novi element nije bio uložen u spis nakon njihova povlačenja iz postupka nagodbe i, kao treće, učinci postupka primjene pokajničkog programa i dalje su postojali unatoč tom povlačenju. Stoga u tim okolnostima oni nisu mogli „poznajući slučaj” odlučiti žele li sklopiti nagodbu ili ne.
- 130 Komisija tvrdi da su tvrdnje žaliteljâ bespredmetne jer se temelje na usporedbi između navoda koje su oni dali tijekom postupka nagodbe i odluke donesene po okončanju redovnog postupka. Stoga, prema njezinu mišljenju, žalitelji pokušavaju stvoriti zabludu između svojeg povlačenja iz postupka nagodbe i obrane koju su iznijeli u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 131 U tom smislu Komisija tvrdi da uzrok za novi iznos kazne koja je donesena spornom odlukom nije odluka žaliteljâ da se povuku iz postupka nagodbe, nego isključivo obrana koju su oni iznijeli tijekom svojeg odgovora na tu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, koja se od tada sastoji u poricanju svojeg sudjelovanja u zabranjenom sporazumu prije 1993. Nadalje, prema Komisijinu mišljenju, ponovnu ocjenu te kazne žalitelji su mogli očekivati jer je izrečeni iznos proizlazio iz stroge primjene relevantnih pravila o izračunu s obzirom na elemente koji su postojali u trenutku donošenja odluke. Ako su zainteresirane osobe pogrešno ocijenile posljedice svojeg zauzimanja stajališta, one za to mogu pripisati pogrešku jedino sebi, a ne nekakvom nedostatku informacija.
- 132 Žalitelji smatraju, kao drugo, da je Opći sud povrijedio načelo jednakog postupanja. Naime, budući da se nisu mogli povući iz postupka nagodbe uz poznavanje situacije i da su bili suočeni s rezultatom koji je barem „paradoksalan”, one su stavljene u nepovoljniji položaj od drugih stranaka koje su, mogavši očekivati iznos kazne koja će im se izreći, prihvatile uključiti se u prijedlog nagodbe.
- 133 Komisija smatra da iz navoda u spornoj odluci, sažetih u točkama 17. do 26. pobijane presude, proizlazi da nije postojala nikakva diskriminacija između žaliteljâ i drugih stranaka zabranjenog sporazuma jer su za određivanje svih kazni primijenjeni isti kriteriji i da je jedina razlika smanjenje od 10% koje je odobreno poduzetnicima koji su sklopili nagodbu.

– Ocjena Suda

- 134 Što se tiče, kao prvo, argumenta da je Opći sud povrijedio načelo zaštite legitimnih očekivanja, valja podsjetiti na to da je u skladu s ustaljenom sudskom praksom načelo zaštite legitimnih očekivanja jedno od temeljnih načela Unije i da se na njega može pozvati svaki gospodarski subjekt prema kojem je institucija izričitim jamstvima stvorila utemeljena očekivanja (presuda od 24. listopada 2013., Kone i dr./Komisija, C-510/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:696, t. 76. i navedena sudska praksa).
- 135 Nadalje, Sud je već imao prilike pojasniti da Komisija ne može dati nikakva izričita jamstva u pogledu bilo kakvog smanjenja ili oslobođenja od kazne u stadiju postupka prije donošenja konačne odluke i da stranke zabranjenog sporazuma stoga u tom smislu ne mogu imati legitimna očekivanja (vidjeti presudu od 24. listopada 2013., Kone i dr./Komisija, C-510/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:696, t. 78. i navedenu sudsku praksu).
- 136 Također valja podsjetiti na to da je, kao prvo, kao što to proizlazi iz točke 73. pobijane presude, postupak nagodbe alternativan upravni postupak u odnosu na redovni postupak, različit od njega i s određenim posebnostima, poput, među ostalim, priopćenja raspona vjerojatnih kazni. Kao drugo, kao što to ističe Opći sud u točki 104. pobijane presude, ako poduzetnik odluči da neće podnijeti prijedlog nagodbe, postupak donošenja konačne odluke uređen je općim odredbama Uredbe br. 773/2004, a ne odredbama kojima se uređuje postupak nagodbe. Kao treće, kao što to navodi Opći sud u točki 96. pobijane presude, što se tiče tog redovnog postupka, u okviru kojeg se još trebaju utvrditi

odgovornosti, Komisija je obvezana isključivo obaviješću o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kojom se ne određuje raspon novčanih kazni te je dužna uzeti u obzir nove elemente koji su joj priopćeni u tom istom postupku.

- 137 U ovom slučaju, kao što to ističe Opći sud, među ostalim, u točkama 90. i 124. pobijane presude, žalitelji su se povukli iz postupka nagodbe i tek su nakon tog povlačenja, u okviru redovnog postupka, istaknuli elemente za smanjenje trajanja svojeg sudjelovanja u navodnoj povredi.
- 138 Prema tome, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 48. svojeg mišljenja, žalitelji se nisu mogli pozvati ni na kakva legitimna očekivanja o zadržavanju procjena koje im je priopćila Komisija tijekom postupka nagodbe, u obliku raspona vjerojatnih kazni koje su određene s obzirom na elemente uzete u obzir u tom stadiju postupka, tj. za razdoblje sudjelovanja u povredi od 1978. do 2004.
- 139 Nadalje, valja utvrditi da kad su se žalitelji povukli iz postupka nagodbe, raspolagali su svim elementima koji su im omogućivali predviđanje da će osporavanje njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu za razdoblje prije 1993. nužno imati utjecaj na smanjenja koja su im se mogla odobriti kako u okviru Obavijesti o primjeni pokajničkog programa tako i na temelju točke 29. Smjernica iz 2006. Takav zaključak nedvojbeno proizlazi iz točaka 90. do 95. i 122. pobijane presude. Stoga se Općem sudu ne može prigovoriti nikakva povreda načela zaštite legitimnih očekivanja.
- 140 Što se tiče, kao drugo, argumenta da je Opći sud povrijedio načelo jednakog postupanja, valja podsjetiti na to da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, iz članka 256. UFEU-a, članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije i iz članka 168. stavka 1. točke (d) Poslovnika Suda proizlazi da žalba mora točno navesti osporavane elemente pobijane presude kao i pravne argumente koji konkretno podupiru taj zahtjev, pod prijetnjom nedopuštenosti žalbe ili odnosnog žalbenog razloga (vidjeti presude od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 47. i 51. i navedenu sudsku praksu, i od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 43. i navedenu sudsku praksu).
- 141 Stoga navedenim zahtjevima ne odgovara te se mora proglasiti nedopuštenim žalbeni razlog koji nije dovoljno jasno i precizno argumentiran da bi Sudu omogućio izvršavanje nadzora zakonitosti (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 142 Međutim, argument koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja počiva na općenitoj tvrdnji, bez pružene i najmanje pravne argumentacije u tom smislu. Stoga ga treba odbaciti kao nedopušten.
- 143 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da prvi poddio prvog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se temelji na činjenici da je Opći sud povrijedio načela zaštite legitimnih očekivanja i jednakog postupanja, treba odbiti kao djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.

Prvi poddio drugog dijela četvrtog žalbenog razloga, koji se temelji na pogrešci koja se tiče prava počinjenoj u ocjeni učinka povlačenja iz postupka nagodbe

– Argumentacija stranaka

- 144 Žalitelji u biti tvrde da je Opći sud na temelju pogreške koja se tiče prava smatrao da ih je Komisija obavijestila o utjecaju njihova povlačenja iz postupka nagodbe, što potvrđuje činjenica da nisu mogli ostvariti svoje pravo odabira žele li sklopiti nagodbu „uz poznavanje situacije” ili ne, kako to ipak zahtijeva Obavijest o nagodbi. Naime, oni tvrde da je Opći sud u točki 125. pobijane presude pravno pogrešno naveo sadržaj razmjena tijekom saslušanja od 24. veljače 2010. Na tom saslušanju Komisija je tako istaknula da činjenicu da žalitelji nisu sudjelovali u kartelu prije 1993. ne uzima u obzir u okviru „suradnje” društva Timab, kako to navodi pobijana presuda u toj točki, nego u okviru „pokajničkog

programa”. Međutim, oni tvrde da, iako pojam „suradnja” obuhvaća kako ona razdoblja na koja se odnosi Obavijest o primjeni pokajničkog programa tako i ona na koja se ne odnosi, pojam „pokajnički program” u ovom se slučaju odnosi samo na smanjenje izrečene kazne za 17%. Stoga Komisija tijekom redovnog postupka nikad nije izričito spomenula uklanjanje smanjenja od 35% iznosa na ime suradnje izvan područja primjene Obavijesti o primjeni pokajničkog programa.

- 145 Komisija smatra da je taj argument bespredmetan. Smatra da on proizlazi iz zablude žalitelja između njihova povlačenja iz nagodbe i promjene njihova stajališta u okviru odgovora na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Naime, s obzirom na novu obranu koju su žalitelji usvojili u tom odgovoru, koja je bila proturječna stajalištima koja su zauzeli u okviru svojeg zahtjeva za primjenu pokajničkog programa, Komisija je skrenula njihovu pozornost na moguće posljedice te nove obrane.

– Ocjena Suda

- 146 Kao što je to navela Komisija u svojem odgovoru na žalbu, prigovor o pogrešci koja se tiče prava u ocjeni učinka povlačenja žalitelja iz postupka nagodbe proizlazi iz zablude između, s jedne strane, učinaka povlačenja iz nagodbe o kojem su odlučili žalitelji i, s druge strane, mogućih posljedica promjene stajališta o trajanju njihova sudjelovanja u povredi koju su potonji usvojili u svojem odgovoru od 2. veljače 2010. na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Naime, u točki 125. pobijane presude Opći sud, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 60. svojeg mišljenja, jednostavno navodi upozorenje koje je Komisija uputila žaliteljima tijekom redovnog postupka zbog te promjene stajališta, a ne zbog njihova povlačenja iz postupka nagodbe, kako to oni tvrde.
- 147 Prema tome, valja utvrditi da se taj prigovor, koji počiva na pogrešnoj pretpostavci, ne može prihvatiti. Posljedično, valja odbaciti prvi poddio drugog dijela četvrtog žalbenog razloga kao nedopušten.

Peti žalbeni razlog, koji se temelji na činjenici da Opći sud nije poštovao svoju neograničenu nadležnost te da je povrijedio načelo jednakosti postupanja i individualizacije kazne

Argumentacija stranaka

- 148 Petim žalbenim razlogom žalitelji prigovaraju Općem sudu da u točkama 137., 140. i 168. pobijane presude nije poštovao svoju neograničenu nadležnost te da je povrijedio načelo jednakosti postupanja i individualizacije kazne.
- 149 U tom smislu žalitelji smatraju da Opći sud nije poštovao svoju neograničenu nadležnost priznavši da u ocjeni težine povrede nije uzeto u obzir nepostojanje dokaza sudjelovanja društva Timab u praksama u vezi s uvjetima prodaje i mehanizmima kompenzacije. Budući da je Opći sud izrazio dvojbe o stvarnosti sudjelovanja žalitelja u tim dvjema praksama za razdoblje od 1993. do 2004., morao je to uzeti u obzir, u skladu s načelom *in dubio pro reo*. Budući da to nije učinio, Opći sud svojom je presudom povrijedio načela jednakog postupanja i individualizacije kazne.
- 150 U svojoj replici žalitelji dodaju da je Opći sud također odbio uzeti u obzir, povređujući načela jednakog postupanja i individualizacije kazne, u svojoj ocjeni težine povrede, druge elemente, poput pritiska na cijene zbog konkurencije sa sličnim proizvodima, nepostojanja učinka navodnih praksi te trajanja i intenziteta svake prakse.

- 151 Nadalje, Opći sud povrijedio je ta ista načela ne provevši detaljan nadzor ni nad stupnjem težine primijenjenom u okviru određivanja osnovnog iznosa kazne ni nad Komisijinim odbijanjem priznavanja olakotnih okolnosti društvu Timab. Opći sud stoga je samo preuzeo spornu odluku a da nije proveo vlastitu ocjenu.
- 152 Prema Komisijinu mišljenju, peti žalbeni razlog je nedopušten jer se njime traži puko ponovno ispitivanje tužbe podnesene Općem sudu. U svakom slučaju taj žalbeni razlog nije osnovan.

Ocjena Suda

- 153 Valja podsjetiti na to, s jedne strane, da je Opći sud jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu činjenica i, načelno, za ispitivanje dokaza za koje smatra da dokazuju te činjenice. Naime, ako su ti dokazi pravilno pribavljeni i poštovana su opća načela prava i procesna pravila koja se primjenjuju na dokazivanje i izvođenje dokaza, samo je na Općem sudu da ocjeni dokaznu vrijednost dokaza koji su mu dostavljeni. Ta ocjena, dakle, osim u slučaju iskrivljavanja tih elemenata, ne predstavlja pitanje prava, koje bi samo po sebi bilo podvrgnuto kontroli Suda (vidjeti osobito presude od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 25. i navedenu sudsku praksu, i od 16. lipnja 2016., Evonik Degussa i AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, t. 23. i navedenu sudsku praksu). Nadalje, takvo iskrivljavanje mora jasno proizlaziti iz sadržaja spisa, bez potrebe za provedbom nove ocjene činjenica i dokaza (presuda od 16. lipnja 2016., Evonik Degussa i AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, t. 23. i navedena sudska praksa).
- 154 S druge strane, valja istaknuti da je žalba nedopuštena ako samo ponavlja tužbene razloge i argumente koji su bili izneseni Općem sudu, uključujući one koji su se temeljili na činjenicama što ih je taj sud izričito odbio prihvatiti. Naime, takva žalba u stvarnosti predstavlja zahtjev za preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu, što nije u nadležnosti Suda u okviru žalbenog postupka (presuda od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 26. i navedena sudska praksa).
- 155 S druge strane, ako žalitelj osporava tumačenje ili primjenu prava Unije koju je dao Opći sud, o pravnim pitanjima ocijenjenima u prvom stupnju može se ponovno raspravljati tijekom žalbenog postupka. Naime, ako žalitelj ne bi mogao temeljiti svoju žalbu na razlozima i argumentima već korištenima pred Općim sudom, žalbeni bi postupak bio lišen dijela svog smisla (presuda od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 156 Što se tiče petog žalbenog razloga, iako ga žalitelji kvalificiraju kao „žalbeni razlog koji se odnosi na pitanje prava”, tj. nepoštovanja Općeg suda načela jednakog postupanja i individualizacije kazne te neograničene nadležnosti, valja utvrditi da taj peti žalbeni razlog u konačnici podrazumijeva dovođenje u pitanje ocjene Općeg suda o činjenicama i dokaznim elementima koji su mu podneseni u prvom stupnju u okviru drugog i trećeg tužbenog razloga.
- 157 Naime, žalitelji uopće ne ističu iskrivljavanje činjenica i dokaznih elemenata, nego samo tvrde da Opći sud u ocjeni težine povrede pogrešno nije uzeo u obzir različite elemente, među ostalim, nepostojanje dokaza o njihovu sudjelovanju u praksama u vezi s uvjetima prodaje i mehanizmima kompenzacije. Stoga žalitelji samo ponavljaju argumente koji imaju za cilj dokazati da je trebalo primijeniti nižu stopu težine povrede, a koji su već izneseni pred Općim sudom i on ih je odbio. Prema tome, nedopušten je peti žalbeni razlog, u dijelu u kojem se odnosi na nepoštovanje Općeg suda načela jednakog postupanja i individualizacije kazne te njegove neograničene nadležnosti.
- 158 Što se konkretno tiče argumenta žaliteljâ da Opći sud nije proveo detaljan nadzor ni nad stupnjem težine primijenjenom u okviru određivanja osnovnog iznosa kazne ni nad odbijanjem priznavanja olakotnih okolnosti konkurentskom ponašanju društva Timab, dovoljno je utvrditi da je Opći sud u

točkama 149. do 164. dao detaljan prikaz čimbenika o kojima je vodio računa pri procjeni težine povrede. Također, iz točaka 165. do 168. pobijane presude nedvojbeno proizlazi da je Opći sud pomno ispitao pitanje olakotnih okolnosti. Stoga taj argument treba smatrati neosnovanim. Sama činjenica da je Opći sud u tom smislu pri provedbi svoje neograničene nadležnosti također potvrdio nekoliko elemenata iz ocjene koju je provela Komisija u spornoj odluci ne može dovesti u pitanje taj zaključak (vidjeti presudu od 8. svibnja 2013., Eni/Komisija, C-508/11 P, EU:C:2013:289, t. 99. i navedenu sudsku praksu).

- 159 S obzirom na prethodno navedeno, peti žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.

Podredni zahtjevi, koji se temelje na povredi prava na pošteno suđenje zbog nerazumno dugog trajanja postupka

Argumentacija stranaka

- 160 Svojim podrednim zahtjevima žalitelji tvrde da je Opći sud povrijedio pravo na pošteno suđenje, kako je predviđeno člankom 47. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) i tumačeno s obzirom na članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., jer nije odlučio u razumnom roku.
- 161 U tom smislu oni navode da je pobijana presuda donesena četiri godine i osam i pol mjeseci nakon podnošenja tužbe kojom je pokrenut postupak 1. listopada 2010., da je Opći sud otvorio usmeni postupak tek 14. svibnja 2014. i da je proteklo 11 mjeseci između zatvaranja tog usmenog postupka, tj. nakon rasprave od 11. srpnja 2014., i objave presude.
- 162 Međutim, žalitelji smatraju da stupanj složenosti predmeta nije opravdavao takvo trajanje postupka, tim više što su oni bili jedini tužitelji u tom predmetu i što njihovo ponašanje nije pridonosilo odugovlačenju postupka.
- 163 Komisija u biti navodi da u skladu s, među ostalim, presudom od 26. studenoga 2013., Gascogne Sack Deutschland/Komisija (C-40/12 P, EU:C:2013:768), poduzetnik koji ističe navodno prekomjerno trajanje postupka može podnijeti jedino tužbu za naknadu štete protiv Unije, na temelju članka 268. i članka 340. drugog stavka UFEU-a.
- 164 Budući da žalitelji nisu podnijeli takav zahtjev za naknadu štete, podredni zahtjevi prije svega su nedopušteni.

Ocjena Suda

- 165 Valja podsjetiti na to da se povreda obveze suđenja u razumnom roku iz članka 47. drugog stavka Povelje koju je počinio jedan od sudova Unije mora sankcionirati tužbom za naknadu štete podnesenom Općem sudu jer je takva tužba za naknadu štete djelotvorno pravno sredstvo. Stoga se zahtjev za naknadu štete nastale nepoštovanjem razumnog roka suđenja Općeg suda ne može podnijeti izravno Sudu u okviru žalbe, već se mora podnijeti samom Općem sudu (presude od 30. travnja 2014., FLSmidth/Komisija, C-238/12 P, EU:C:2014:284, t. 116. i navedena sudska praksa; od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 55. i navedena sudska praksa, i od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 98. i navedena sudska praksa).

- 166 Opći sud, koji je nadležan na temelju članka 256. stavka 1. UFEU-a, dužan je odlučiti o takvim zahtjevima za naknadu štete postupajući u drukčijem sastavu od sastava u predmetu u kojem se vodio postupak čije je trajanje predmet kritika (presude od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 56. i navedena sudska praksa, i od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 99. i navedena sudska praksa).
- 167 S obzirom na navedeno, kada je, bez potrebe da stranke u vezi s tim podnesu dodatne dokaze, očito da je Opći sud na dovoljno ozbiljan način povrijedio svoju obvezu suđenja u razumnom roku, Sud to može utvrditi (presude od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 57. i navedena sudska praksa, i od 9. lipnja 2016., Repsol Lubricantes y Especialidades i dr./Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, t. 100. i navedena sudska praksa). Posljedično, Sud u okviru žalbenog postupka može utvrditi povredu prava na pošteno suđenje, kako je zajamčeno člankom 47. drugim stavkom Povelje, zbog nerazumno dugog trajanja postupka pred Općim sudom.
- 168 Što se tiče kriterija na temelju kojih se ocjenjuje je li Opći sud poštovao razumni rok, potrebno je podsjetiti na to da se razumnost roka za suđenje mora ocjenjivati prema specifičnim okolnostima svakog pojedinog predmeta, kao što su složenost spora i ponašanje stranaka (presuda od 26. studenoga 2013., Groupe Gascogne/Komisija, C-58/12 P, EU:C:2013:770, t. 85. i navedena sudska praksa).
- 169 U tom pogledu Sud je istaknuo da popis relevantnih kriterija nije iscrpan i da ocjena razumnosti navedenog roka ne zahtijeva sustavno razmatranje okolnosti predmeta u pogledu svakog od kriterija kad se duljina postupka čini opravdanom s obzirom na samo jedan od njih. Tako, složenost predmeta ili ponašanje tužitelja koje pridonosi dugotrajnosti mogu opravdati trajanje postupka koje je na prvi pogled predugo (presuda od 26. studenoga 2013., Groupe Gascogne/Komisija, C-58/12 P, EU:C:2013:770, t. 86. i navedena sudska praksa).
- 170 U ovom slučaju i u nedostatku dodatnih elemenata koje su podnijele stranke, Sud smatra da nije očito da je Opći sud dovoljno teško povrijedio svoju obvezu odlučivanja u predmetu u razumnom roku.
- 171 S obzirom na prethodno navedeno, podredne zahtjeve žalbe valja odbiti.
- 172 Budući da se nijedan od žalbenih razloga koje su žalitelji istaknuli u prilog svojoj žalbi ne može prihvatiti, treba je odbiti u cijelosti.

Troškovi

- 173 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima. U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog Poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev da se društvima Timab i CFPR naloži snošenje troškova i da ona nisu uspjela u postupku, valja im naložiti snošenje troškova ovog žalbenog postupka.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Društvima Timab Industries i Cie financière et de participations Roullier (CFPR) nalaže se snošenje troškova.

Potpisi